

pisů, jimiž předsevzetí dobrovolných dražeb a zapravení z nich příspěvku do pokladny chudých jest upraveno (vým. min. obch. ze dne 23. prosince 1881 č. 2049).

Výprosa.

I. Pojem a povaha právní.

Výprosou (*precarium*) nazývá se onen právní poměr, který vzniká tím, že někdo jinému v zájmu jeho dovoluje do libovolného odvolání užívati jisté věci nebo určitého práva (§ 974 o. o. z.). Dle l. 1 pr. D. de prec. 43, 26 jest výprosou »quod precibus petenti utendum conceditur tamdiu, quamdiu is, qui concessit, patitur.« Nastati může *precarium rei*, jehož předmětem mohou býti věci movité a nemovité a jež záležitosti může buďto v užívání věci v užším slova smyslu (*usus*) nebo v požívání jejím (*usus fructus*); *precarium juris* má za předmět práva (služebnosti, právo honební, rybolovu, práva patronátní atd.). O právní povaze výprosy panuje mezi právníky spor. Dle Puchty (Pandekty str. 136) není výprosa právním jednáním, nýbrž zvláštní kvalifikací držby, kterouž *prekarista* má; poznamenává však dále, že držba tato pozbývá vlastnosti výprosy, přioděje-li se akt (jednání) ve smlouvu, a že se výprosa později posuzovala jako smlouva nepojmenovaná (*contractus innominatus*) a poskytovala se propůjčiteli (*precario dans*) volba mezi *interdictum de precario* (l. 8 § 7 D. de prec. 43, 26) a žalobou zvanou *actio praescriptis verbis* (l. 1 § 3, l. 2 § 2, l. 19 § 2 D. de prec. 43, 26).

Právníci rakouští drží se pravidelně (srv. komentář k. o. o. z. od Stubenrauchů § 974) doslovu § 974 o. o. z., jenž praví: »Jestliže se neustanovilo ani trvání, ani úmysl užívání, nepovstává pravá smlouva, nýbrž nezávazná výprosa (*precarium*) a propůjčitel může půjčenou věc dle libosti své žádati nazpět« a prohlašují spisovatelé oni — ježto smlouva vyhledává převzetí určitého závazku — výprosu za nezávaznou v tom smyslu, že může propůjčitel věc propůjčenou požadovati dle libovůle své nazpět, tedy že není povinen zůstaviti ji příjemci po nějakou určitou dobu. Plným právem vystoupil proti tomuto názoru, že výprosa není smlouvou, prof. Randa (Držba dle práva rakouského, 2. vyd. str. 195—199). Randa uznává sice též, že se výprosa od smlouvy o půjčku, jak ji § 971 o. o. z. vyměřuje, tím liší, že půjčka jest smlouvou obě strany vízící i právo půjčitelovo obmezující na čas, ne trvale (§ 972 o. o. z.), kdežto při výprose nevzniká pro dávajícího nijaký závazek, povolení užívání že jest bezpodmínečně odvolatelné a protož závazek *prekaristy* přísně jednostranným že jest (§ 974 o. o. z.), avšak přes to pokládá i výprosu za smlouvu pravou (§ 974 o. o. z.), ježto každá srovnalá vůle směřující k založení nějakého obligačního závazku jest smlouvou obligační (§ 861 o. o. z.), tedy jak výprosa, tak i půjčka. Rozdíl celý záleží jen v tom, že při smlouvě o půjčku vypůjčitel nabývá práva, užívati řádným nebo blíže určeným způsobem věci po dobu výslovně nebo mlčky stanovenou, a půjčitel nemá práva žádati nazpět věc před projitím této doby výslovně nebo mlčky stanovené (§§ 972 a 973 o. o. z.), kdežto při výprose nenabývá vypůjčitel práva užívati věci po čas výslovně nebo mlčky stanovený a propůjčitel může půjčenou věc dle libosti požadovati kdykoli nazpět (§ 974 o. o. z.). Výraz v § 974 o. o. z., že výprosou nevzniká pravá smlouva, odnáší se tudíž jen na rozdíl výprosy od smlouvy o půjčku, že totiž pro propůjčitele nevychází pravý závazek, nepřipouští však dovozovati

z toho, že by snad výprosa vůbec nebyla smlouvou pravou ve smyslu o. o. z., neboť závazek vzniká pro prekaristu. Sám Stubenrauch uznává v komentáři svém (k § 974 o. o. z.) smluvní povahu výprosy tím, že vyslovuje názor, že při výprose nemusí vždy předcházeti před povolením prosba (*preces*) a že může tentýž poměr vzniknouti i mlčky učiněným povolením jedné strany a přijetím strany druhé. Od smlouvy o půjčku liší se výprosa i tím, že v pochybnosti zaniká smrtí prekaristovou (§§ 915, 918 a 974 o. o. z.).

Výprosa jest tedy dle Randova rozhodně správného názoru jednostrannou nepojmenovanou smlouvou, kterou se zůstavuje užívání nějaké věci nebo určitého práva až do odvolání své doby učiněného (§§ 345, 479, 974 a 1464 o. o. z.). Je-li předmětem výprosy věc hmotná (*corpus*), jest výprosa i smlouva o půjčku kontraktem reálným.

II. Právní účinky.

Podle toho, je-li předmětem výprosy věc hmotná, či nějaké právo, rozdílny jsou i účinky právní.

1. Výprosa věci (*precarium rei*). Ježto se k držbě věci vyhledává vůle nakládati s věcí jako vlastní (§ 309 o. o. z.), plyne z toho, že ani tím ten, komu se užívání věci poskytuje, ani vypůjčitel jistě věci při smlouvě o půjčku držby věci nenabývá (§§ 309, 971 a 974 o. o. z.). Prekarista jest tudíž pouhým detentorem věci. Jestliže prekarista užívání věci, kterou mu poskytl dárce z ochoty nebera na se trvalého závazku, snaží se přeměnit v trvalé právo, stává se sice tím držitelem věci, ale držba jeho jest nepravá (§ 345 o. o. z.) a dárce má právo žalovati prekaristu jako nepravého držitele na uvedení v předešlý stav a na náhradu škody (§ 346 o. o. z.). Při tom jest lhostejno, zda prekarista jedná poctivě či nepoctivě. Počíná-li tedy prekarista užívat ve vlastním jménu věci, jejíž užívání mu dárce výprosou do libovolného odvolání byl poskytl, jeví se to býti osobováním si držby věci té. Takovéto osobování si držby může se státi nejen tím, že prekarista zpěčuje se vrátiti věc dárce zpět požadovanou (zadržuje jemu věc), což ovšem nejnepochybněji najevo dává jeho vůli ku svémocnému držení, nýbrž i tím, že prekarista předsebere s věcí taková jednání, z nichž nepochybně vůle ku svémocnému držení odvozována býti musí (§ 863 o. o. z.), jako když ku př. ve vlastním jménu zřizuje k věci práva zástavní, služebnosti, zcizí věc, propachtuje ji nebo pronajme bez výhrady atd. Ve všech těchto případech přísluší dárce naproti prekaristovi posesorní žaloba na vydání držby věci (§§ 345 a 346 o. o. z.). Ježto se dle § 1460 o. o. z. k vydržení vyhledává, aby byla pravou držba oné věci, již někdo vydržením nabýti chce, prekarista však, počíná-li užívat vlastním jménem věci výprosou mu k užívání dané, nabývá jen nepravého držení k věci té (§ 345 o. o. z.), jest pouhou důsledností, prohlašuje-li § 1464 o. o. z. nepravou držbu prekaristovu za nezpůsobitou ku vydržení věci a stanoví-li tentýž § 1464 dále, že ani nepravý držitel sám, ani jeho dědicové věc jen výprosou drženou promlčeti (správněji vydržeti) nemohou. Námitky prekaristy žalovaného vlastníkem na vydání věci, že věc výprosou drženou uplynutím doby vydržecí vydržel, a že nemůže býti vyzván k tomu, aby udal platný titul držení svého (§ 323 o. o. z.), nemají tudíž místa (roz. vyř. s. sb. č. 935 »Gl. Ung.«).

2. Výprosa práva (*precarium juris*). Jakkoli §§ 971, 972 a 974 o. o. z. mluví pouze o přenechání nějaké věci hmotné v užívání,

přece lze analogicky (§ 7 o. o. z.) užití ustanovení o smlouvě o půjčku a o výprose i na poskytnutí užívání práv. Již právo římské zná takovéto precarium juris (l. 2 § 3 a l. 3 D de prec. 43.26). Též Stubenrauch (komentář k o. o. z. § 971) jest toho názoru, že poskytnutí bezplatného užívání nějakého práva posuzovati jest obdobně dle smlouvy o půjčku, a Randa (str. 195 a násl. a str. 519 a násl.) prohlašuje rovněž, že i práva (služebnosti, právo honby, rybolovu, práva patronátní atd.) mohou býti předmětem výprosy. Že i dle práva rakouského jest takovéto precarium juris, vysvítá i z rozh. nejv. dvoru soudního ze dne 9. dubna 1879 č. 2727 (roz. nejv. s. sb. »Gl. Ung.« č. 7410), kde vyslovena zásada, že když zůstavitel poskytne komusi používání nějakého pozemku na dobu libovůle příjemcovy, jeví se býti toto právo jeho jako požívání ve smyslu § 509 o. o. z., kteréž jest dle § 478 o. o. z. služebností osobní; jestliže se však právo toto propůjčuje příjemci jen na neurčitou dobu, sluší analogicky (§ 7 o. o. z.) užití ustanovení § 974 o. o. z., jelikož tu pak představuje ono užívání skutečně výprosu pouhou. Výkon práva, jehož užívání bylo do odvolání povoleno (§§ 345, 1464 o. o. z.), považovati jest za užívání práva. Jeť výprosa jednáním právním, a to jednostrannou nepojmenovanou smlouvou, jíž se přenechává do odvolání užívání jisté věci nebo nějakého práva, liší se tedy od smlouvy o půjčku, kteráž analogicky též může za předmět míti užívání určitého práva, toliko tím, že se při půjce poskytuje užívání nějakého práva bezplatně na dobu určitou, kdežto při výprose propůjčuje se užívání jistého práva na dobu neurčitou s výhradou odvolání libovolného. Pokud však výprosa odvolána nebyla, užívá prekarista práva do odvolání mu propůjčeného právě tak ve vlastním jménu a pro sebe, jako při smlouvě o půjčku. Stává se tedy tímto užíváním práva zrovna tak držitelem práva v užívání mu daného, jako vypůjčitel (§§ 312 a 313 o. o. z.). Jeho držba práva dochází ochrany possessorní naproti všem třetím, nikoli však naproti dárci samému, jelikož tento může prekaristovo držení práva odvoláním zrušiti (§ 346 o. o. z.).

Od prekaristického užívání práva sluší různiti používání jisté věci, jež trpí vlastník její z pouhé ochoty, jako když ku př. někdo jede přes sousedovo pole chtěje si nadjetí (skrátiti cestu), použije jinak uzavřeného průchodu vraty u zahrady vlastnickovy, trhá v jeho lese jahody, sbírá listí nebo stelivo atd. v tom domnění, že to mu asi vlastník dovolí. Zde ona třetí osoba neužívá ani způsobem prekaristickým, ani tu nejde o nějaké užívání práva, jelikož k onomu užívání netáhne se jako ku právu, kdežto výprosa předpokládá podstatně výslovné nebo mlčky dané povolení výkonu určitého obsahu právního ve vlastním zájmu na neurčitou dobu do odvolání, tedy prekaristické užívání spočívá na smlouvě. Rovněž není tu prekaristického způsobu užívání, když kdo jednou nebo vícekrát po zvlášť uděleném povolení sousedově váží vodu z jeho studně, plaví dobytek v jeho rybníku, k jeho pozvání honí na jeho pozemcích nebo loví v jeho rybnících atd., ježto se mu tuto dostává dovolení od případu ku případu a nikoli na dobu neurčitou s výhradou odvolání (§ 974 o. o. z.).

Vlastník věci může obsah každého užívacího práva k věci své výprosou co do výkonu jinému propůjčiti, avšak ten, komu jen výkon určitého práva k cizí věci přísluší, může jen potud výprosou výkon jeho poskytnouti, pokud právo to aspoň co do výkonu převéstí lze. Tak může ku př. vlastník pozemku propůjčiti výkon služebnosti k věci, oprávněný honebník výkon

práva houby, poživatel výkon práva poživacího do odvolání (§ 479 o. o. z., srv. Randův spis »Držba dle práva rakouského«, str. 519 a násl.). Ježto se i prekaristická držba pravá stává nepravou tím (§§ 345 a 346 o. o. z.), že prekarista užívá práva toho nedbaje odvolání, přirozeno, že § 1464 o. o. z. průchod má i v prekaristické držbě práva, tedy nepravost držby té zabraňuje vydržení vykonávaného práva.

III. Právo poplatkové.

Obdobou ke smlouvě o půjčku podléhá i při smlouvě o výprosu každý arch kolku 50 kr.

Výroba karet hracích.

I. Právo živnostenské (zák. ze dne 15. dubna 1881 č. 43. ř. z. a prov. nařízení ze dne 27. října 1881 č. 127 ř. z.).

1. Živnostenská výroba karet hracích vázána jest koncessí. Živnost tato náleží k oněm druhům výroby, jež podléhají kontrole důchodkové, pročež smí býti udělena toliko po předchozím přivolení příslušného zemského úřadu finančního a jen pro ona místa, kde se nalézá kolkovní úřad oprávněný k okolkování hracích karet a okresní úřad povolaný k zastávání zájmů důchodkových. Jisté výjimky z požadavků těchto může přiznati ministr financí ve shodě s ministrem vnitra za takových podmínek, jež účinnou kontrolu zajišťují.

a) Podmínky udělení koncesse: Místnosti, kterých žadatel používati smí, musí býti zařízeny tak, aby bylo lze bez nesnází prováděti úřední kontrolu účelu přiměřenou. Při rozšiřování, přeměně nebo přeložení výrobní místnosti postupovati sluší jako při prvotní žádosti a provozování může býti zastaveno až do splnění žádaných podmínek. Výrobní místnost musí býti jako taková též na zevní straně budovy vyznačena.

b) Žádost o koncessi musí obsahovati: Nákres a zevrubné popsání všech místností, jichž žadatel používati smí, bez rozdílu, jsou-li místnosti tyto určeny k účelům živnostenským, k obývání nebo k jinakým účelům a zevrubně jest udati, k čemu určena každá jednotlivá místnost; vyhotovení děje se ve dvou stejně znějících exemplářích, z nichž jeden žadateli se vrátí, bylo-li povolení dáno, s poznámkou schválení. Žádost o koncessi podati jest u živnostenského úřadu I. stolice, kterýž ji s potřebnými vysvětlivkami o důvěryhodnosti a provozovacích prostředcích žadatelových zašle finančnímu úřadu I. stolice.

c) Když byia koncesse udělena, ale dříve než provozování zahájeno, má výrobce karet hracích oznámiti finančnímu úřadu, zda a s kolika pomocníky bude živnost provozovati, a ke kterému továrnímu odvětví zvláštnímu každého z nich bude převahou používati, dále má označiti jmenovitě osobu, jež v nepřítomnosti má ho zastupovati a povolána jest kontrolujícím orgánům finančním sděliti žádané vysvětlení.

d) Kontrola úřadů finančních: Z každého druhu karet, jež živnostník zhotovovati zamýšlí, musí úřadu finančnímu odevzdati jako vzorek tři nezabalené a neolkované hry vedle obalů k tomu náležejících; jeden vzorek vrátí se výrobcí s potvrzovací poznámkou na hře a na obalu připojenou, druhý vzorek odevzdá se dotyčnému kolkovnému úřadu a třetí zašle se státní tiskárně. Výrobce karet hracích povinen jest v každém druhu karet označiti jeden list jménem a příjmením svým, dále místem výroby, dále opatřiti list určený k okolkování razítkem své firmy, kteréž musí rovněž obsahovati místo výroby. Obal každé hry musí být vyznačen